

Poština
pavšalirana.Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsak petek.

Celoletna na-
ročnina 50 — D
mesečna 5 — „
Inozemstvo
celoletno 100.
Posamezne
številke se ra-
čunijo po D 1 25
Inserati
se računajo:
pol str. 560 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglaših
beseda 50 p.

Kaj hočemo? Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!

† Škof dr. Anton Mahnič:

Bodočnost — republikanska?

Umrli krški škof dr. Anton Mahnič je l. 1894, torej pred 30 leti, objavil v „Rimskem katoliku“ razpravo „Najnovejša socialno politična revolucija pa cerkev in država“. Znano je, da je bil škof Mahnič preroditelj katoliškega gibanja med Slovenci. Pod naslovom „Bodočnost — republikanska?“ je pisal v „Rimskem katoliku“ takole:

Naj se nihče ne vstraši tega naslova — mi nočemo z njim plašiti, ampak izreči hočemo svoje mnenje čisto objektivno. Vže dolgo pred nami je izjavil največji politički veleum našega stoletja, Napoleon Veliki: Evropa pa bo v novem stoletju ali republikanska ali kozaška. In pred tremi in pol leti je ranjki kardinal Lavigerie Napoleonovim besedam dostavil: „Morda bi Napoleon zadnje o napredovanju in rastoči držnosti nihilizma“. Da, tudi Lavigerie je l. 1890 izrekel, da Evropa bodočnost je republikanska; kar je pa pri tem najpomembnejše, Lavigerie je opetno povdarjal, da tako govori v sporazumenju in po želji papeža Leona XIII. Ne kaker bi bil papež glede takih, čisto političnih vprašanj nezmožljiv, a znana je celemu svetu politična modrost in proroški vid Leona XIII; zato so besede Lavigerie-jeve nekako pretresle Evropo. Po pravici!

Nam zdi se to prerokovanje le preosnovano, nego da bi ga resno ne poštevali; kajti novejša zgodovina prejasno kaže, da se Evropa z velikanskimi koraki bliža republikli. Označili smo konečne smotrene najnovejše socialno-demokratske revolucije. Ona namerja zrušiti cerkev in državo. Kar se cerkve tiče, smo v miru — zidana je na Božjo besedo. Ne tako država. Revolucija pridno spodnaša stebre monarhične Evrope; prisegla je monarhiji pogin. V politiki končno namerja vseobčo republiko. Koliko se ji je njeno razdevno delo posrečilo, ve vsak, kdor le površno pozna zgodovino 19. veka. V Franciji, najnaprednejšem evropskem narodu, je monarhija pokopana; ko se je v teku poslednjih sto let v raznih oblikah zopet in zopet povzdignila, jo je vselej revolucija splavila. Zdaj vže nihče resno ne misli na njeni povrat. Kaj pa po drugih državah? Tod republika sicer ni še formalno zavlada, a da se to zgodi, je le vprašanje časa. V Italiji, v Španiji, v Portugalu se monarhija brezupno bori z republikanskim življenjem. Vsad dan nas zna iznenaditi z novico, da je v teh deželah bruhalna revolucija, da monarhije ni več. Dvoje izmed najmočnejših držav ameriških, Mehika in Brazilija, ste silom se otresli monarhične vlade zamenivši jo z republikansko. V Nemčiji se čudovito vjačuje in širi socialni demokratizem, ki žuga v malo desetletjih monarhijo spodplaviti. Kaj porečemo le še o Rusiji, kjer nihilizem razjeda vse konser-

vativne elemente? Razsnovalni proces monarhističnih skupin se vrši čedalje bolj.

Evropa je monarhistična le po imenu, v bistvu, po duhu je republikanska. Kdo pravzaprav vlada v naših monarhijah? Monarhi imajo le še senco nekdanje oblasti — inicijativa postavodajalna, iz katere izhaja politično gibanje, nahaja se pri ljudstvu, ki jo izvršuje po svojih zastopnikih; monarhi kmalu ne bodo imeli drugega posla nego sklenjene postave podpisovati ter k večjemu z razpuščenjem državnega zbora za kratek čas vstaviti državni stroj, kateri je vže tako po duhu republikanski, monarhičen pa le na videz. Kako se pač moti naše ljudstvo, katero, po tradiciji iz nekdanjih časov, vedno še, kar je sklenila večina poslancev, nazivlje s čestitljivim, monarhičnim „cesarsko“! Stara beseda je izgubila nekdanji pojem — duh republikanski prodira; ali ne, recimo, kar je še slabše — duh nihilizma t. i. duh negacije vsake objektivnosti in avtoritete: to je sad konstitucionalizma, v katerem se resnica in pravo določuje in menjuje po večini glasov. Kaj pa še le, ko bi kdaj v državnem zboru prišli na vrh regovileži duha mladočeskega? Zgodovina pozna vže slučaje, da so parlamenti, sklicani od kralja, vklonivši se republikanskemu toku, z večino glasov tega kralja odstavili, prognali.

Mi se nikaker ne čudimo, da se republikanski življenje tako jači. Saj je dandanes mej omikanim svetom rekel bi v modi monarhijo smatrati kot zastarelo ter pomežikovati z republikanci. Vzemimo našo tako staro, tako čestitljivo monarhijo, kaker jo je svet težkokdaj videl, in vendar...? Stopimo n. pr. v šolo: kako navdušeno se tu neredkokrat

govori o francoski revoluciji, o pridobitvah l. 1848! In, če se dobro spominjam, se celo v neki slovenski zgodovini, ki je namenjena za šolsko rabo, kot poseben junak proslavlja Garibaldi, Gambetta itd. Ste brali morda nekdanji dunajski „Zvon“? Ako ne, prosim, li vzemite ga, našli boste tam, kako spoštljivo govorijo č. kr. profesorji, n. pr. Šuklje, o „maziljencih Gospodovih“, o kraljih „po milosti Božji“, a kako znajo najbolj rudeče republikance: Dantona, Robbespierre-a itd. proslavljati kot najvzornije značaje! Čudo potem, ako se mlaji rod, ki živi od takega revolucionarno navdihnjenega slovsstva, polagoma navzame republikanskih nazorov?

In sklepa takole:

Cerkve se nima od katerekoli državne oblike ničesar bati, torej tudi ne od republikanske. Vse državne oblike so na sebi dobre, torej morejo i narode osrečiti, da se le v njih spoštuje Božje in človeško pravo. Dokaz so mnoge sedanje republike, v katerih se krščanstvo vrlo razcvita. Vse je odvisno od tega, da se v republiki narodje zavedajo svoje vere, da vestno izvršuje svoje politične dolžnosti; tem potom je mogoče dobro mislečim priti do vladanja ter po zakonodajstvu predrugačiti vse javne razmere. Republika kot taka se ni nikdar pregrešila proti cerkvi, a pač pregrešili so se oni, ki so njene svoboščine zlorabljali.

**Naročajte in širite
„AVTONOMISTA!“**

LISTEK.

55

Kmečki punt.

Hrvaško napisal Avgust Senoa.

„Videli bomo!“ je rekel slunjski gospodar, „in če pravda ne bo uspela, grom in strela, na —“ in knez je jezno stisnil zobe.

Dne 2. julija so začeli kraljevi ljudje od vasi do vasi nabirati vse črne grehe zverinskega plemišta, vse krvave muke ubogega ljudstva, najprej v Zagrebu, potem na Susjedu, v Stubici, na Stenjevcu in na Kaptolu. In po vrsti so se vzdignili ugledni ljudje: Krsta Mikulič, kanonik lektor, Ivan Dombrin, kanonik kantor, Mirko Kelikinič, komorski arhidijakon, Juro Herešinec, kanonik čuvar, sodnik plemenitega mesta na grški Gorici, Anton Knežič, župnik iz Pušče, Ivan Babič, župnik iz Brdovca, zagrebška podžupana Juro Raškaj in Fran Mrnjavčič, Matej Crnkovič iz Crnkovca in vsi so položili roko na razpelo in v jezi zaklicali: „Tahi je krvnik! Tahi je kriv!“ Za njim se je dvignil ves kraj, tri sto kmetov je prišlo pred kraljeve ljudi in pokazalo vse svoje rane, svoje bolečine, in jasno povedalo vse, da bi se do Boga čulo: „Pravice! Pravice nam dajte! Ljudje smo! Tako pa nas ubija gosposka zverina!“

In ko se je narod na Stubici na dan preiskave zbral, se je pred kraljevim odposlancem ponosno vzdignil kmet Matija Gubec, položil roko na srce in rekel:

„Gospodje! Hvala presvetli kroni, da je nas uboge siromake uslišala. Ljudje smo, srca in duše imamo! Dajte nam pravice, da lahko dihamo in živimo. Idite po vaseh in vprašajte vsakega berača: „Čemu si berač?“ in on vam bo s solzami odgovoril: „Tahi me je naredil

berača.“ Vprašajte vsake vislice: „Kdo vas je postavil?“ in odgovorile vam bodo: „Tahi za svoje veselje.“ Vprašajte rane na našem telu: „Čigava znamenja ste?“ in odgovorile vam bodo: „Me smo sledovi Tahovega biča, Tahovega meča.“ Pravice želimo, ona nas bo ozdravila! Ne pustite, da bi zopet tekla kri iz starih ran, ker kri rodi kri in dela iz krščenega človeka divjo zver. Te besede položite na kraljeva kolena, da nam bo pravično sodil, saj je od Boga postavljen!“

In poštenu Družkovič je zvesto zapisal vsako solzo, vsako trpljenje, napisal je celo knjiško Tahovih grehov in jo je poslal kralju.

Pri vratih župnišča sta proti večeru župnik Babič in upravitelj Grdak, ki ga je župnik držal za roko.

„Priatelj!“ je rekel stari ves v solzah, „hvala vam, vi ste prava hrvaška duša. Da ni bilo vas in vašega srca, bi za Taha še ne bil prišel sodnji dan. Koliko solz in krvi ste prahrani ubogemu ljudstvu! Da niste vzdignili svojega glasu pred kraljevim obličjem, bi ne bilo upanja, da se ljudstvo reši iz krempljev tega satana. Bog vas blagoslovi, kakor Vas blagoslovljam tudi jaz in vse to ubogo, zapuščeno ljudstvo.“

„Sveti oče,“ je rekel Grdak in starcu roko poljubil, „da, v meni bije staro hrvaško srce, ki mi ga je zapustil moj poštenu oče. Jaz sprejemem Vaš blagoslov, ki me naj krepi v svetem boju za pravico, in če bo Bog dal, bom razbil glavo tej razbojniški strahoti na Susjedu. Z Bogom, oče moj!“

Poln svetega navdušenja je korakal plemič proti svojemu domu, iz lesene hiše župnikove pa se je dvignil v nebo klic starčka župnika:

„Hvala ti, odrešenik sveta, ki ga častijo vsi narodi sveta. Bog, reši moje ljudstvo!“

XX.

Šimen Drmačič je dobre volje. Suknena kapa s kokošjim peresom mu je zlezla na levo uho, njegov rdeči nos žari kakor roža v jutranji rosi, bradica se mu neprestano tresi, iz zamaglenih oči pa mu svigajo iskre. Vrnil se je z žegnana in sedaj stoji pred susjedsko krčmo ob cesti omahujoč in vleče z levo roko za seboj Petra Bošnjaka.

„Šimen,“ se oglasi Peter, „ti si pijan.“

„Oh! Oh! Oh! se je zasmejal pisar, jaz da sem pijan, Šimen Drmačič pijan. Takega soda ni v kletih Susjeda, v katerem bi lahko utonila moja pamet. Ko bom umrl, ti bom zapustil svoje droži, da jih boš lahko prodal Kranjcem. Prijatelj, obogatel boš pri tem! Glej me, kako stojim na nogah in sem, poslušaj, še žejen!“

„Žejen?“ se je zasmejal Peter, „ali res ni-maš nobenega dna?“

„Pri sveti Porcijunkuli, grlo mi je suho, kakor sod brez mošta. Pojdi, stoniva noter. Jaz bom plačal. Nikar se ne delaj tako, da ne bom mislil, da si osel.“

„Pa bodi po tvojem,“ je mignil Peter z rameni in šel s pijancem v krčmo. Soba je bila mračna, dolge lesene mize prazne, v kotu je dremala debeluhasta krčmarica.

„Daj nama no, mama,“ je zaklical Šimen, „dva vrča ajdovskega vina, zakaj, če sem tudi dober kristjan vendar ne maram krščenega vina, ti pa ga prav rada krstiš, posebno, če je človek pijan.“

„Ne bojte se, boter,“ se je posiljeno pošalila debeluh, „saj vi ste trezni.“

(Dalje prih.)

Konfiskacijska praksa v SHS.

Oblasti so se torej spravile nad nas in — plenijo. Proti temu smo brez moči. Ščiti nas le zakon, ako je tisti, ki ga uporablja in se nanj sklicuje, pravičen in res objektivni! Zato bomo pa povedali, kako in zakaj so nas zadnje čase tako kruto plenili — vse po vrsti.

Štev. 26. je bila zaplenjena zaradi večjih sestavkov. Odredba policijskega ravnateljstva v Ljubljani navaja sledeče članke: 1. Radič v Moskvi; 2. Umori kot politično sredstvo; 3. Iz naše organizacije in 4. Dva sveta. Ljubljansko sodišče je zaplenbo seve potrdilo, vendar so po njegovem odloku kot zaplenjeni smatrati le sestavi pod točko 2, 3 in 4. Članke Radič v Moskvi sodni odlok niti ne omenja. Med temi štirimi zaplenbami sta dva ponatisa in sicer: „Radič v Moskvi“, kjer sta nam policija in sodišče zaplenila nek citat, ki je neovirano že poprej izšel v „Slovenca“ in pa „Iz naše organizacije“, kateri članek je nezaplenjen izšel v „Slobodnem Domu“ in „Freies Heim“. Iz česar sledi, da smo — „edinstvena država“. Kar je v Zagrebu in v Belgradu dovoljeno, to je v Ljubljani prepovedano! Sodišče v svojem „Razsodilu“ pravi: Vsebinske tiskovine v zgoraj navedenem članku utemeljuje v napominanem delnem obsegu članka objektivni učin navedenega kaznivega dejanja, ker ščiti čitatelje k plemenskem razdoru.“

Niti belgrajsko niti zagrebško sodišče teh sestavkov ni tako razumelo, zato sta omenjena dva sestavka tam tudi neovirano izšla, a kdor ima čas in denar, jih je lahko bral po ljubljanskih kavarnah. Ker smo mi le ponatisnili, smo se pa — pregrešili. Kdo je torej separatist? Mi? Cisto gotovo ne, ker mislimo, da to, kar je dovoljeno v Belgradu in v Zagrebu ne more biti prepovedano niti v Ljubljani! Vsaj smo „edinstvena država“, a sedanja vlada trdi celo, da smo celo „en narod!“ Ne pri nas — pri ljubljanski policiji in na ljubljanskem sodišču iščite — separatiste!

Št. 27. smo v sredo zvečer položili v stroj in odtisnili za cenzuriranje potrebne izvode, ki smo jih p. t. oblastim tudi takoj dostavili. Med tem je bila ura pol šestih, delavci so se preoblekli in odšli domov. Mislili smo, da bomo s tiskanjem nadaljevali naslednji dan. Ker pa smo vedeli, da imajo nekateri birokrati časih svoje posebnovrstne „muhe“, je naš upravnik naslednji dan ob deveti uri dopoldne vprašal na policiji, če je bil morda list zaplenjen. Odgovorili so mu, da oni niso v listu našli ničesar pregrešnega, ne vedo pa če zaplenbe ne bo odredilo morda državno pravdnštvo ali pa pokrajinska uprava!!! Vsled tega smo pa z natisom počakali, da pride gospoda do sapa in se nekako odloči. Šele ob dvanajsti uri sta se pojavila v tiskarni dva moža od policije in povedala, da je list zopet zaplenjen. Zaplenba se je izvršila torej šele po preteku 18 ur. Povedali smo tem možem, da naklade ni še nobene, ker se je z natisom počakalo.

Sedaj je bil pa ogenj v strehi. Na policiji so bili zelo razburjeni, češ, da to ne gre. Odklonili so nam tudi povedati, katero besedilo je zapadlo konfiskaciji po tako dolgem preiskovanju, češ, najprej natisnite celo naklado, ki jo bomo vzeli, šele potem bomo izdali odlok. Takšna juristarija nam ni šla v glavo, kajti prvič ne

stoji prav nikjer zapisano, v kolikih izvodih mora izhajati kakšen list in drugič vendar ne bomo tiskali samo za to, da dobi policija dovolj papirja za — gotove namene, ali pa za podkurivanje peči.

Tako smo stali torej tu konfiscirani, ne da bi vedeli zakaj. Prednoga obsodim, ga moram vendar poprej obtožiti. Tako delajo vse oblasti sveta, celo v Aziji in na Kitajskem. Pri nas si pa obsojen, a obenem pravijo, da nočejo povedati zakaj. Ta jurist zasluži red Sv. Save I. klase, če mogoče — z lento!

Sli smo vase in še enkrat preštudirali vse rokopise; nič pregrešnega nismo našli v njih. Vendar smo to in ono uničili in še isti dan zvečer s popolnoma mirno vestjo natisnili izredno izdajo, poslali dolžne izvode cenzuri, a vso ostalo naklado na pošto. List je bil miren, dostojen kar se le da in globoko smo bili prepričani, da ne more noben jugoslovenski državotvorec najti v njem kaj spodtike.

Toda že ob 9. uri zvečer je policija vzela na pošti vso našo naklado, a naslednji dan izdala odredbo, glasom katere je zaplenjen en odstavek v uvodnem članku „Radič o sovjetski Rusiji“. To nas je uverilo, da nas hoče oblast gmotno popolnoma uničiti ter se tako iznebiti našega lista. Zakaj, tudi ta članek je bil zgolj ponatis iz „Slobodnega Doma“, ki je v Zagrebu neovirano izšel, prav tako tudi „Freies Heim“. Tudi ta zaplenba potrjuje, da smo „edinstvena država“ in „en narod“. Enaka pravica za vse! Da moremo našim bralcem sploh povedati, da smo še tu, smo morali potem izdati še posebno izdajo.

Ta konfiskacijska praksa je tako neevropejska, da mora naši državi gotovo mnogo koristiti na ugledu! Ali naši sedanji oblastniki mislijo, da tega ne zve zunanji svet? Ali mislijo res, da skozi jugoslovenski kitajski zid nihče nič ne vidi, nič ne sliši. Tisti dan nas je obiskal neki Amerikanec, korespondent nekega velikega ameriškega lista, poslan našč iz Zeneve v Jugoslavijo, da poroča resnico o naši državi. Mož se je neznansko čudil... Kako bi se čudil šele, če bi vse vedel, kar se pri nas godi?

Končno še nekaj! Naši naročniki, ki lista že 14 dni niso dobili, so ga reklamirali, misleč, da ga jim pošta ni redno dostavila. Toda slovenski listi so o teh neosnovanih zaplenbah — molčali. Mi smo celo naprosili „Slovenca“, da objavi kratko vest, da smo bili zaplenjeni. Toda „Slovenec“ je to odklonil storiti! Tako nihče niti vedel ni, da smo zaplenjeni, a ljudje so po nepotrebnem reklamirali list. V Belgradu in v Sarajevu pa so kljub temu nekateri listi vendarle objavili vest o naši konfiskaciji.

Pri tej konfiskacijski praksi se čudimo, kaj dela udruženje novinarjev? Njegova dolžnost bi bila, da dvigne protest. Toda to društvo v Ljubljani molči! Zakaj? Ali je le za parade ali pa ga sploh nič več ni?

Vzdržali bomo, ako Bog da! Seveda le, če bodo tudi naši somišljeniki storili svojo dolžnost in širili naš list ter mu pridobivali naročnikov. Gmotna škoda, ki smo jo utrpeli ob tej konfiskacijski praksi, je za naše razmere oromna! Sezite, prijatelji ob priliki v žep in darujte za naš tiskovni sklad!

Kako so Amerikanci dosegli svojo neodvisnost?

„4. julija vsakega leta praznujejo Amerikanci spomin na dan, ko je njihov kongres l. 1776. proglasil neodvisnost Amerike od Anglije. Spodobi se, da se tudi mi tega dogodka spominjamo, kajti osvoboditev Amerike znači v moderni zgodovini začetek vseh osvobodilnih pokretov izomikanih narodov sploh.“

(Iz nezaplenjenega „Slovenca“ dne 6. julija).

„Ko se je začela borba Amerikancev za neodvisnost od Anglije l. 1775., so imele posamezne kolonije za seboj 100 do 200 let zgodovine. Bili so to izseljenci, ki jih je gnala beda iz Anglije, največ pa je bilo svobodoljubnih puritancev,

presbiterijancev in kvekerjev, ki so šli raje trebit pragozdove nego da bi se uklonili tiraniji angleških kraljev.“ (Iz „nezaplenjenega“ „Slovenca“ dne 6. julija).

„Po sedemletni vojski, v kateri je Anglija zadala smrtni udarec francoskemu prvenstvu v Evropi, so angleški lordi pod avtokratičnim Jurijem III. hoteli prazno državno blagajno napolniti z ameriškim denarjem. Začeli so gledati na ameriške istokrvne brate kakor na tujo kolonijo, iz katere se sme izsesavati denar kakor se centralni vladi poljubi. Londonski parlament, v katerem so bili zastopani samo veleposestniki in par manufakturnih bogatašev, je rajši nalagal davke na kmete in roko-delce v kolonijah nego na angleško gospodo. Vrhutega je kolonijam prepovedal lastno industrijo, oziroma jo omejeval, da ne bi konkurirala z angleško in pobiral carino od vsega izvoza in uvoza... Lordi se niso ozirali na to, da v Ameriki žive njihovi lastni sonarodnjaki.“ (Iz nezaplenjenega „Slovenca“ dne 6. julija).

„Amerikanci pa niso bili zastopni Angleži. Dejali so, da je vrhovno načelo angleške ustave to, da se ne sme nihče obdavčiti proti svoji volji. Ako hoče angleška plutokracija (= bogatini) tudi od Amerikancev pobirati davke za svoje osvajaalne vojske po svetu, naj jim da primerno zastopstvo v parlamentu, da bodo Amerikanci soodločevali o zadevah države, za katero prispevajo svoj denar. Odiranje in zatiranje — so dejali Amerikanci — je tem huje in tem bolj neznosno, ako izhaja iz lastnih krvnih bratov. (Iz nezaplenjenega „Slovenca“ dne 6. julija).

„Na čast Anglije bodi povedano, da se je opozicija v angleškem parlamentu zavzemala za amerikanske zahteve... Toda toriji (vladajoča plemenitaška stranka), ki so bili zvesti oprode Jurija III. so trdovratno stali na stališču, da je treba Amerikance pokoriti z „močno roko“, da je treba njihovo lojalnost izsiliti, da kot podaniki njegovega veličanstva nimajo pravice ničesar zahtevati, ampak samo ubogati in miloščine sprejemati, da se državna oblast ne bo uklonila pred kmeti in kramarčki... Od l. 1765. do l. 1775. je angleško ministrstvo s pomočjo svoje večine v parlamentu Amerikance dražilo z raznimi davčnimi naredbami, carinami in trgovskimi šikanami, dokler ni kongres, to je zbor zastopnikov 13 (ameriških) držav proglasil 4. julija 1776 neodvisnost Amerike na podlagi onih „naturalnih pravic človeka“, ki so jih pozneje kopirali francoski revolucionarji.“ (Iz nezaplenjenega „Slovenca“ 6. julija).

„Jurij III. (angleški kralj) pa je zbral okoli 10.000 vojakov iz vseh vetrov. Angleži sami niso marali služiti, pač pa so se našli brezvestni knezi (vladarji) v Nemčiji, ki so Angliji prodajali svoje državljane za vojaško službo v Ameriki. To so bile podle creature, ki so posnemale francoskega kralja, vse davke svojih podanikov trošili za dvor, armado in prilježnice ter postopali s svojimi „deželnimi otroci“ kakor z živino. Karel I. brunsviški je imel 150.000 podanikov, iz katerih je iztisnil 1 milijon 500.000 tolarjev na leto za italijansko opero, francoski balet in drage pariške metrese (prilježnice). Ta je Juriju III. prodal za vojsko v Ameriki 4300 mož in sicer za ceno 51 to-

larjev nabornih stroškov za vsakega; vrhutega je dobil za vsakega svojega podanika, ki bi v vojski padel, 30 kron. trije ranjenci pa so veljali za enega mrtvega!... Pod podobnimi pogoji so prodali tudi ostali nemški despoti (absolutni vladarji) svoje podanike Juriju III. Vrhutega pa je angleška vlada naščuvala na Amerikance, istokrvne sonarodnjake, Indijance, ki so rezali sovražnikom iz glav skalpe, morili žene in otroke in požigali farme.“ (Iz nezaplenjenega „Slovenca“ dne 6. julija).

„Vojska za svobodo je trajala 8 let. Amerikanci, bilo jih je takrat dva milijona in pol, so bili po številu mnogo slabšeji in se niso po vojni izvežbi niti od daleč mogli meriti z angleško armado. Sila Amerikancev pa je bila moralna. Imeli so bogaboječega in energičnega poveljnika, ki je bil proglasil načelo, da je tudi v politiki poštenost najboljše sredstvo. Imeli so filozofa, Tomaža Payne-a, ki je izjavil, „da človek ne priznava nad seboj drugega vladarja kakor Stvarnika in one, ki si jih sam izbere in ki jih zahteva obči blagor.“ Imeli so za seboj javno mnenje sveta in tudi vse one Angleže, ki so se upirali samovolji Jurija III. in lordov. Washington je pretrpel mnogo porazov... končno pa je zmagal... Anglija je morala odnehati in 3. septembra 1783 je Anglija priznala neodvisnost svoje nekdanje kolonije.“ (Iz nezaplenjenega „Slovenca“ dne 6. julija).

„Toda največje težave nove osvobojene države so se šele pričele. Svobodoljubni Amerikanci se niso oprostili tiranstva materine dežele zato, da bi se udali novemu tiranstvu, centralizmu. Državi je bilo treba dati ustavo... Kako je Washington sam mislil o tej zadevi, nam pove v pismu na Lafayette-a, v katerem pravi: „Glede one osli, okoli katere se mora sukati vsa državna mašina, je moje prepričanje to, da si ne sme osrednja vlada lastiti več pravic in nalog, kakor so neobhodno potrebne. Oglasili so se centralisti, federalisti in celo monarhisti.“

Toda borba se je vršila mirno, v „ostavodajalnih zastopih vsake dežele, popolnoma demokratično, brez poseganja nepoklicanih faktorjev vanjo. Za centralno vlado je govorila predvsem nujna potreba, da vse države solidarno prevzamejo skupni vojni dolg — za kar se je morala centralni vladi dovoliti pravica skupnih davščin, carine in trgovinsko-financijske postavodaje v obče. Zastopniki posameznih držav so se zbrali ne na običajni kongres, kakor doslej, ampak na poseben kongres, ki je izdelal bistveno še danes veljavno ameriško konfederativno ustavo, ki je bila sprejeta 17. septembra 1787. Ta ustava se je potem poslala v odobritev deželnemu zboru posameznih držav, ki so deloma izpremenile in sicer še bolj v smislu federalizma. Reprezentačna zbornica se izvoli od vseh državljanov Amerike brez razlike, senat pa, ki ima enake, če ne še večje pravice je zastopstvo posameznih zveznih držav. Predsednik se izvoli od posebnih volilnih mož iz cele države in ima jako obsežne pravice. Takozvane človečanske pravice, osebna, združevalna in tiskovna svoboda, so trdno zajamčene in so postale steber vsi evropski demokraciji.“ (Iz nezaplenjenega „Slovenca“ dne 6. julija).

Kako pišejo v Belgradu.

V Belgradu izhaja mnogo dnevnikov in tednikov. Tednik je tudi list, ki ima naslov „Republika“. Dne 3. julija je priobčila „Republika“ članek z naslovom „Dve zvezi“. Tega članka državne oblasti niso zaplenile in tudi ljubljanske oblasti ne, ker je list visel cel teden v kavarni. Drugi del tega članka slove:

„(Z ozirom na silovite napade francoskega poluradnega lista pod imenom „Temps“ (reci: Tan) na italijansko vlado.) To je edinstven slučaj da izide v poluradnem organu ene velesile uvodnik, v katerem se predsedniku vlade neke druge velesile

očita, da si je pridobil večino v parlamentu z nasiljem, da se drži na vladi samo s pomočjo sile, tajne organizacije in „čeke“, da so vse vladavine te vrste doslej propadle in nobena nasilna oblast ni trajna.

„Jasno je, da se ta članek nanaša tudi na nas Balkance. Pašič ne bo nikogar preslepil, če bo vodil volitve z nasiljem in sebi izsilil večino. Vsi bodo namreč vedeli, da je ta večina lažnjiva.“

Herriot (francoski ministrski predsednik) je rekel v parlamentu: „Mi bomo povsod podpirali demo-

kratski duh, pri vseh narodih, katerih smo tudi mi prožeti."

Svojo besedo on tudi drži. Seveda on ne sme misliti na to, da bi se vtikal v notranje razmere tujih držav, toda on uravnava politiko svoje države tako, kakršne so pač vlade v tujih državah.

Moralno je že začel pomagati demokratijam v tujih deželah.

V Italiji: Z napadom na fašizem v „Temps“-u in v drugih francoskih listih, izmed katerih je njegov organ „L'Oeuvre“ (Levr) v Italiji že prepovedan. Francoski parlament je tudi že protestiral proti umoru Matteotija.

V Bolgariji: Izrekel je sožalje rodni umorjenega poslanca Petkova ki ga je ubila bolgarska vlada oziroma njen „Izpolnitelni komitet“.

V Rumuniji: On ni sprejel rumunske kraljice. (Kakor se spominjate, na svojem povratku iz Londona ni obiskala Pariza, ampak se je peljala naravnost v Rumunijo).

Pri nas: Odklonil je obisk v Parizu. Francoska parlamentarna večina noče sprejeti v svojo sredo ministrskega predsednika, ki ima za seboj samo „oboroženo silo“ in „tajno organizacijo“, ki se opira z nasiljem doseženo manjšino in vlada proti čl. 1. ustave svoje države. Levičarski blok noče, da njegov pred-

sednik, ki je prvi dan po nastopu svoje moči podpisal ukaz o pomiloščenju, da roko človeku, ki kot ministrski predsednik grozi večini naroda s krvjo.

Herriot (reci: Erio) noče žaliti večine našega naroda s tem, da bi sprejel predsednika manjšine. S tem, da on ta obisk odbija, hoče on reči našemu narodu, da bo Francija ostala zvesta svoji izjavi in svetlim tradicijam francoske republike in da bo pomagala samo pravim in resničnim demokratijam. Ni treba se udajati nadi, da se bo dalo levičarski blok na Francoskem nalagati s kakimi debelimi izmišljotinami. Nobena „koncentracija“ pripadnikov monarhije ne bo imela veljave pred Evropo, pa če ji načeluje sedanji „dugobradi i dugoprsti“ „sedi državnik“, ili mesto njega došao drugi radikalni dugobradič i dugoprstič, prijavi i krvav kao sam Pašič. Vedelo bi se takoj, da je taka vlada nastala po milosti „Bele roke“, ki danes neodgovorno in nemejeno gospodari nad razmajano državo SHS, „u kojoj caruju pljačka i anarhija, nasilje i bezakonje.“

Tako se glasi dosloven prevod članka v nezaplenjenem listu Republika z dne 3. julija t. l. List je tiskan v cirilici, v srbskem jeziku in izhaja v Belgradu.

Kakšno časopisje si želi dr. Žerjav?

Uvodnik: Dr. Žerjav je najboljši, najpridnejši, najposobnejši najagilnejši, najlepši, najvnetejši itd. slovenski politik.

Brzjavke: Nj. Veličanstvo kralj se je odpeljal z Bleda. — Dr. Žerjav je odšel na letovišče na Gorenjsko.

Politične vesti. Dr. Žerjav je ubil klerikalnega zmaja. Živijo dr. Žerjav.

Dnevne vesti: Dr. Žerjav zjutraj zajtrkuje, opoldne kosi, zvečer večerja.

Ljubljanske novice: Navdušeno občinstvo je riredilo snoči dr. Žerjavu sijajno podoknico. Klicalo je:

Živijo dr. Žerjav! Nekaj ljudi, ki so klicali „živijo narod“, je policija aretirala.

Pravni vestnik: Pod predsedstvom dr. Žerjava je izdelala posebna komisija nov konkurzni red. To je remek-delo pravne vede.

Sokolski vestnik: Najbolj navdušen sokol je g. dr. Žerjav.

Prosveta: Dr. Žerjav je včeraj obiskal narodno gledališče.

Gospodarstvo: Upravni svet x — banke je izvolil dr. Žerjava za svojega predsednika.

Oglasi: Volite dr. Žerjava! — Naročajte in širite „Avtonomista“!

Dnevne vesti.

Policija nas opozarja: Prejeli smo: Policijska direkcija v Ljubljani. Št. 14/67/Pr. Ljubljana, dne 7. julija 1924. Ravnateljstvu tiskarn v Ljubljani. Ker se je ob priliki posebnih izdaj različnih listov opazilo, da se je istočasno s predložitvijo obveznih izvodov pričelo tudi z razpečavanjem in razširjanjem listov, se Vas opozarja, da posebnih in izrednih izdaj ni smatrati perijodičnim tiskovinam in se vsled tega v smislu § 17. tiskovnega zakona sme pričeti z razpečavanjem posebnih izdaj časopisov pred potekom roka 24 ur šele s posebnim dovoljenjem državnega pravdnštva in policijske direkcije.

Nezaplenjena belgrajska „Politika“ poroča: ... (ruskim) caristom (v Belgradu) se je posrečilo spraviti v službo pri belgrajskem policijskem ravnateljstvu kot svojega zaupnika nekega Taraseviča. Ta Tarasevič je bil v Sibiriji navaden jetnik. Ko pa je prišel v Belgrad, je postal takoj v našem policijskem ravnateljstvu visok uradnik... Zaradi zlorabe uradne oblasti nasproti nekemu od naše vlade same iz Prage v Belgrad poklicanemu Rusu je belgrajska policija sedaj tega Taraseviča zaprla. Da je bil Tarasevič glavni fabrikant raznih „dokumentov“ proti sovjetski Rusiji, je samoposebi umljivo. Vse to beremo v „Politiki“ z dne 6. julija t. l.

Prevrtni elementi na Angleškem. Tudi na Angleškem imajo prevratne elemente. Enkrat se je pa le dogodil slučaj, da je tak prevratni element nekoliko preširoko odpiral usta, tako da ga je vzel s seboj policaj in ga pripeljal pred sodnika. Namreč pred angleškega sodnika, da ne bo kakšne pomote. Ko je sodnik slišal policajevo obtožbo, je vstal in razsodil tako: V Imenu njegovega Veličanstva Kralja! Angleška država je ali močna, ali pa nič. Če je močna in zdrava, je ta človek tukaj ne bo

podrl s svojim jezikom. Če je pa zrela za razpad, je ne bom rešil, če tega človeka obsodim. Zato obtoženca oproščam.“ — Angleška država stoji še danes in je jako bogata, močna in zdrava.

Slovenec nima sreče. Iz česar sledi, da je dr. Žerjav največji Slovenec današnje dobe.

Kako se jih otesajo. V nedeljo zvečer so streljali člani Orjune na železniški postaji v Podnartu. Poškodovan ni bil nihče. Z ozirom na ta dogodek piše „Jutro“: „Divje streljanje na javnih prostorih in sploh roba orožja razum v silobranu — to ni nikomur dopustno in se ne sme ponavljati... Dolžnost prizadete organizacije je, da brezobzirno napravi red ter kar najstojže obračuna z onimi člani, ki tako grdo kršijo disciplino.“ — Država da vojaku orožje. Orožje mu da zato, da ga rabi v vojski. Kaj na bi rekli državi, ki bi obsodila vojaka, ker je streljal v vojski ker je torej rabil orožje za to, za kar ga je dobil?

Po stari navadi. Proti „Orjuni“ kliče „Narod“ na pomoč — vlado.

Naš minister vnanjih zadev dr. Ninčič se bo začel pogajati v Pragi z zastopnikom ruske sovjetske vlade. „Narod“ in „Jutro“ bosta pisala, da je postal naš vnanji minister „boljševiški agent in veleizdajalec.“

Položaj v Belgradu. V Belgradu se pripravljajo važne spremembe. Pašič in Pribečević bosta baže izgubila vladno moč, do moči pa bo prišla koncentracijska vlada. Nova koncentracijska vlada „Naroda“ in „Jutra“ ne bo samo zaplenjala, ampak ustavila in tiskarne razlatala.

Palača za ministre. Iz nezaplenjenega „Slovenca“ dne 8. julija... „G. Pašič, ki je na Bledu stanoval v vili „Zlatobor“, ki jo je vlada najela za ministre...“

Narodna banka in slovensko delavstvo.

Dne 4. julija se je ob številni udeležbi zborničnih članov vršila redna javna seja Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani. Sejo je otvoril zbornični predsednik g. Ivan Knez, ki je pozdravil navzoče, predvsem zastopnika oddelka ministrstva za trgovino in industrijo sekcijskega svetnika dr. Frana Rateja in upravnega svetnika Narodne banke dr. Karla Trillerja. V nadaljnjem nagovoru se je spomnil dveh za naše gospodarstvo veleslužnih mož, ki sta letos preminula, to je ravnatelja Tehniške srednje šole in višjega šolskega nadzornika v Ljubljani vladnega svetnika g. Ivana Šubica ter veleindustrijsca v Kranju g. Vinka Majdiča.

Za tem je na prošnjo zbornice poročal upravni svetnik Narodne banke g. dr. Karel Triller

o vprašanju kreditov pri Narodni banki za našo industrijo, trgovino in obrt.

Omenil je, da o kreditih Narodne banke odloča v izključni instanci 12 članov upravnega odbora, ki prebivajo stalno v Beogradu, to je tako zvani ožji upravni odbor. Krediti so odvisni od finančnih in gospodarskih nazorov tega ožjega upravnega odbora in pa finančnega ministra.

Za pomnožitev kreditov se predlaga pomnožitev novčaničnega obtoka in pa primerna valutacija zlatega zaklada Narodne banke. Finančni minister zavzema pri enem kakor drugim predlogu odklonilno stališče. Tozadevna kritika raznih naših prvih strokovnjakov je dokazala, da se naša zlata podloga lahko valutira po sedanji realni vrednosti, da se tako omogočijo Narodni banki znatna nova sredstva za kreditne potrebe jugoslovenskega narodnega gospodarstva.

Razen tega stoje v Belgradu tudi na stališču, da Slovenija ne potrebuje kreditov Narodne banke, ker je naše prebivalstvo po njihovem prepričanju tako gospodarsko dozorelo, da vlada svoje prihranke v denarne zavode in da so torej naši zavodi prenapolnjeni z vložnimi kapitali, ki se lahko uporabijo v industriji in trgovini.

Upravni odbor smatra Narodno banko za zavod, ki naj v prvi vrsti skrbi za vrednost naše valute, v drugi vrsti za sezonske cerealne izvoze, v tretji vrsti za kreditne potrebe našega gospodarstva, a v **poslednji vrsti za industrijo in trgovino Sloveni-**

je. G. govornik omenja tudi, da se je na sejah upravnega odbora večkrat čulo, naj slovenska industrija v primeru delanezmožnosti enostavno proda podjetja inozemskemu kapitalu. V tej zvezi se očita slovenski industriji in trgovini, da se je preveč razmahnila, zaradi česar ne more naprej.

Narodna banka odklanja tudi lombardne kredite in s tem založbe bančnih papirjev, kar je po drugih državah čisto regularna pot do kreditov v veliki potrebi. Dalje navaja govornik, da izvira veliki naval na kredite Narodne banke iz visoke diskontne mere, ki jo zahtevajo privatni zavodi in pa nizka obrestna mera kreditov Narodne banke. V tem pogledu ne bo zboljšanja, dokler se zakonskim potom ne ustanove določene obrestne uzance naših denarnih zavodov in se primerno zniža visoka obrestna mera zasebnih denarnih zavodov.

V Narodni banki prevladuje zanimanje za usodo in gibanje naše valute, vse drugo stona v ozadje. Pri banki je vložnih nad 200 prošenj za povišanje kreditov, katerih rešitev se po govornikovem mnenju gotovo ne bo izvršila do konca leta. Narodna banka rajši vidi, da trpi celokunno naše gospodarstvo, kakor da bi odstopila od mer, ki jih smatra za potrebne za osiguranje vrednosti naše valute. **Svoje poročilo je zaključil govornik z ugotovitvijo, da slovenskemu gospodarstvu od Narodne banke ni pričakovati zboljšanja sedanjega kreditnega položaja.**

Tako se glasi poročilo „Jutra“ o tej važni seji Trgovske in obrtne zbornice (dne 5. julija). Poročila o delovanju Narodne banke ni sestavil kakšen „prevraten element“, ampak dr. Karl Triller.

Kaj nomeni to poročilo za slovenske delavce? Dr. Triller je rekel, naj slovenska industrija ne računa na kredite pri Narodni banki. Slovenska industrija je torej prisiljena, da dela s privatnim kapitalom, ki danes zahte silno visoke obresti. Visoke obresti pa onemogočajo konkurenco s tujimi proizvodi in posledica tega je že, oziroma še bo, da bo doživelo slovensko delavstvo še hujšo brezposelnost kot jo preživlja danes.

Drugače pa je z industrijo v Srbiji. Industrija v Srbiji dobiva kreditov od Narodne banke kolikor jih hoče. Zato bi se industrija v Srbiji

Od slej se

razlikuje izvrstni, iz davna preizkušeni »Pravi : FRANCKOV : kavni pridatek« od ponarejenih proizvodov tudi že na zunaj po novi, rjavomodro-beli etiketi. — Na tej se posebno izliščejo karakteristični znaki razlikovanja, ki so: in: »Franck« in »kavni mlinček«.

»Pravi : FRANCK : z mlinčkom« zahvaljuje svojo splošno priljubljenost izvrstnemu aromu in prijetnemu okusu ter svoji izdatnosti in tečnosti.

IVAN JAX IN SIN

Ljubljana, Gosposvetska cesta 2.

Šivalni stroji z 10-letno garancijo!

Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu. Ustanovljena leta 1867.

Vezenje poučuje brezplačno. Pisalni stroji „Adler“ in „Urania“

Kolesa iz prvih tovarn:

Dürkopp,
Styria
Waffenrad.

Cenik zastoj in franko!

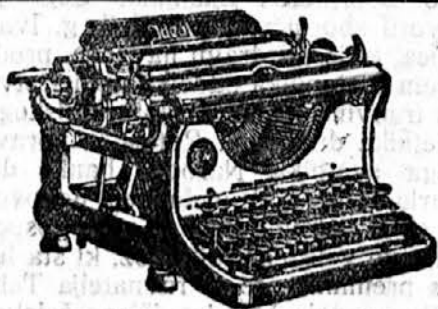
prav lepo razvijala, če bi imela na razpolago dovolj spretnih delavcev. Teh pa tam doli ni. Zato bo skoro gotovo nastopilo izseljevanje slovenskih delavcev v Srbijo. Slovenija bo pa ostala pusta in prazna, kakor je bil svet takrat, ko je začel Bog ustvarjati zemljo.

Vrednost dinarja. Dinar se je zadnji čas nekaj popravil. Za 100 dinarjev se dobi v Švici zopet okoli 6 frankov 70 centimov. Ta dvig je bajne posledice posojila, ki ga je dala naši vladi Anglija. Posojilo znaša 300.000 angl. funtov. Ko bo izposojenih funtov konec, bodo pa funti zopet nekoliko dražji.

Trg z jajci. Izvoz še nadalje uspeva. Zaradi precejšnjega povpraševanja so nakupne cene na deželi poskočile na okrog 1.50 Din. Ceneje se dobijo le redkokje. Na čvrstost cen vpliva tudi zaposlenost kmetov pri žetvi, zaradi česar so dovozi mali. Jajca gredo v glavnem v Švico in Nemčijo, odnosno iz Švice dalje v druge države. Za londonski trg naše cene ne konverirajo.

Ziviški sejni v Mariboru. Cene: Debeli voli 13—13.50 dinarjev za kilo žive teže, poldebeli voli 11 do 12.50 dinarjev. Krave 9.75 do 11.25 dinarjev. Mlada živina 10 do 14 dinarjev.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOVENSkih AVTONOMISTOV.
Odgovorni urednik Drago Brozovič.
Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

THE REX CO
LJUBLJANA, GRADIŠČE 10.

Telefon šte. 265.

Najboljši pisalni, r zmo-
ževalni in kopirni stroji.
VSE PISARNIŠKE POTREBŠČINE.

F. P. ZAJEC
optik
LJUBLJANA,
Stari trg 9.

Ure, Zlatina

Šelpanci, Opatka

Nakup gozdov, desk, tramov in drv. Zaloga trboveljskega premoga in drv. Prodaja na debelo in drobno. - Plačljivo tudi na obroke.

DRUŽBA ILIRIJA
Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon šte. 220.

FR. SLOVNIK
LJUBLJANA, Stari trg 2.
priporoča po najnižjih cenah svojo za-
logo izgotovljenih oblek in manufakture.
Obleke po meri se točno izvršujejo.

Franc Szantner

Ljubljana, Šelenburgova ul. 1

trgovina čevljev in specialna
tvrdka za ortopedična in ana-
tomična obuvala

sprejema
vsa naročila po meri
in popravila.

Edini fih pisalni stroj

L. C. Smith & Bros

Mod. 8, brez najmanjšega ropota.

Zastopstvo:

LUDOVIK BARAGA

Ljubljana, Šelenburgova ulica 6./I.

MERAKL

barve, mastila, lake, kit, emajle, kistove (čopiče)
in zajamčeno čisti firneš najboljše kakovosti nudi

Medić-Zankl

družba z o. z.

Maribor, Ljubljana, Novi Sad,
podružnica. centrala. skladišče.

Tovarne:

Ljubljana - Medvode.

Trgovska banka d. d., Ljubljana

PODRUŽNICE:

Maribor, Novo mesto,
Rakek, Slovenjgradec,
Slovenska Bistrica

Dunajska cesta 4. (v lastni stavbi)

KAPITAL IN REZERVE DIN 18,300,000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavni: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPozITURE:

Konjice,
Meža-Dravogr.,

Zadružna banka v Ljubljani

Brzjavni: Zadrubanka.

Aleksandrova cesta šte. 5,

Telefon šte. 367.

Vplačani kapital Din 3,000.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje

**Prva žebljarska in železoobrtna zadruga
v Kropi in Kamni gorici.**

Pisma: Žebljarska zadruga, Kropa (Slovenija). Brzjavke:
Zadruga Kropa. — Telefon interurban: Podnart številka 2.

Žebliji za normalne in ozkotirne železnice. Žebliji za ladje, črni ali pocinkani. Žebliji za zgradbe, les itd. Žebliji za čevlje. Spojke za odre in prage. Spojke za ladje in splave. Železne brane. Zobje za brane. Kljuge za podobe, zid, cevi, žlebove itd. Vijaki z maticami. Podložne ploščice. Matice. Zakovice za tenderje, kotle, mostove, sode, pločevino, kolesa itd. Vijačni čepi. Verige. Vsi v našo stroko spadajoči železni izdelki po vzorcih in rizbah najceneje. Ilustrov. ceniki na razpolago.